

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE EĞİTİM ALANINDA
YAPILAN YÜKSEK LİSANS TEZLERİNE İLİŞKİN BİR
İÇERİK ANALİZİ (2020-2021)**

Ayşegül KAÇAROĞLU

DENİZLİ 2022

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE EĞİTİM ALANINDA YAPILAN
YÜKSEK LİSANS TEZLERİNE İLİŞKİN BİR İÇERİK ANALİZİ
(2020-2021)**

Ayşegül KAÇAROĞLU

Danışman

Doç. Dr. Zeynep Meral TANRIÖĞEN

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca ve bu araştırmanın her aşamasında bana destek olan ve moral veren sayın hocam Doç. Dr. Zeynep Meral TANRIÖĞEN'e, enstitü hocalarıma, eşime, çocuklarıma, arkadaşlarıma ve meslektaşlarıma...

TEŞEKKÜR EDERİM...

Ayşegül KAÇAROĞLU

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; proje içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi, Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İmza

Ayşegül KAÇAROĞLU

ÖZET

Covid-19 Pandemi Sürecinde Eğitim Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezlerine İlişkin Bir İçerik Analizi (2020-2021)

KAÇAROĞLU, Ayşegül

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Eğitim Bilimleri ABD,

Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi

Doç. Dr. Zeynep Meral TANRIÖĞEN

Haziran 2022, 43 Sayfa

Bu araştırmanın amacı; covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yayınlanan yüksek lisans tezlerine ilişkin bir içerik analizi yapmak ve bu tezleri yapısal açıdan analiz ederek bir alanyazın taraması yapmaktır. Bu kapsamda 2020-2021 yılları arasında yayınlanan 63 çalışmanın eğilimleri tespit edilmiş ve elde edilen verilerin içerik analizleri yapılmıştır. Araştırmanın amacı kapsamında incelenen bu tezlerin; yayınlandıkları türe, danışmanların unvanlarına, yayınlandıkları yıllara, yayınlandıkları üniversitelere, ele aldıkları problem durumlarına, araştırma desenlerine, örneklem gruplarına ve veri toplama araçlarına yönelik eğilimlerinin dağılımları hesaplanmış ve ulaşılan bulgular yorumlanmıştır. Elde edilen bulgulardan sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre; pandemi sürecinde eğitim alanında yayınlanan tezler, çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde yapılmıştır. Tezlere daha çok profesör doktor unvanındaki akademisyenler danışmanlık yapmıştır. En fazla çalışma 2021 yılında yayınlanmıştır. Pandemi sürecinde en fazla çalışma Gazi Üniversitesi'nde yayınlanmıştır. Tezlerde problem durumu olarak en fazla uzaktan eğitim uygulamaları ele alınmıştır. Tezlerde daha çok nitel yöntem tercih edilmiştir. Tezlerde örneklem grubu olarak en çok öğretmenlerle çalışılmıştır. Tezlerde veri toplama aracı olarak en fazla görüşme formu kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, Eğitim, Uzaktan Eğitim.

İÇİNDEKİLER

PROJE ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ETİK BEYANNAMESİ	v
ÖZET	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi	3
1.1.2. Alt Problemler	3
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.5 Sayıtlar.....	4
1.6. Tanımlar.....	5
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	6
2.1.1. Covid-19	6
2.1.2. Covid-19 ve Pandemi Süreci.....	6
2.1.3. Pandemi Sürecinin Eğitime Etkisi	7
2.1.4. Pandemi Sürecinde Eğitim Alanında Yaşanan Gelişmeler.....	8
2.1.5. Uzaktan Eğitim Uygulamaları	9
2.1.6. Uzaktan Eğitimin Amacı	10
2.1.7. Uzaktan Eğitimin Avantajları	10
2.1.8. Uzaktan Eğitimin Dezavantajları	11
2.7. İlgili Araştırmalar.....	12
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	15
3.1. Araştırma Deseni	15
3.2. Evren ve Örneklem	15
3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	15
3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci.....	16
3.5. Verilerin Analizi	16

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	17
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	17
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	17
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	18
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	18
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	20
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	20
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	21
4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	22
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	23
5.1. Tartışma ve Sonuç	23
5.2. Öneriler	27
KAYNAKÇA	28
ÖZGEÇMİŞ	33

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1. <i>Tezlerin Yayınlandıkları Türe Göre Dağılımları</i>	17
Tablo 4.2. <i>Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımları</i>	17
Tablo 4.3. <i>Tezlerin Yıllara Göre Dağılımları</i>	18
Tablo 4.4. <i>Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımları</i>	18
Tablo 4.5. <i>Tezlerin Ele Aldıkları Problem Durumlarına Göre Dağılımları</i>	20
Tablo 4.6. <i>Tezlerin Araştırma Desenine Göre Dağılımları</i>	21
Tablo 4.7. <i>Tezlerin Örneklem Gruplarına Göre Dağılımları</i>	21
Tablo 4.8. <i>Tezlerin Veri Toplama Aracına Göre Dağılımları</i>	22

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Araştırmanın birinci bölümünde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemleri, araştırmanın önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımları başlıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

2019 yılının sonlarına doğru ilk defa Çin'in Wuhan kentinde görülen Corona virüsü, hızlı bir şekilde yayılım göstererek kısa bir süre içerisinde dünya genelinde etkisini göstermeye başlamıştır (Dünya Sağlık Örgütü, 2020). Corona virüsü, Türkiye'de ilk defa 2020 yılının Mart ayında görülmüştür. Bu durumun ortaya çıkmasıyla birlikte, dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de pandemi sürecine girilerek çeşitli önlemler alınmaya başlanmıştır. Bu önlemler en başta sokağa çıkma kısıtlamalarıyla başlamış ve günlük hayatımızdaki bazı değişiklikleri kapsayan sağlık tedbirleriyle devam etmiştir. Alınan bu önlemlerin sonucunda ise çalışma alanları olumsuz bir şekilde etkilenmiştir. Eğitim öğretim hizmetleri, bu durumdan en fazla etkilenen çalışma alanlarının başında gelmiştir (Buheji ve Ahmed, 2020). Bu süreçte eğitim sisteminde de birtakım düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Dolayısıyla Corona virüsünün yayılımının önüne geçmek için eğitim kurumlarında 16 Mart 2020 tarihinden itibaren yüz yüze eğitime ara verilmiş ve yüz yüze eğitimin yerine uzaktan eğitime geçilerek eğitim alanındaki aksamaların önüne geçilmeye çalışılmıştır (Römer, 2020).

Her şartta ve koşulda nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesinin yolu şüphesiz eğitimden geçmektedir (Aydoğdu, 2009). Pandemi süreciyle birlikte sekteye uğraya yüz yüze eğitim hizmetlerinin yerini alan uzaktan eğitim uygulamaları, bireylerin eğitim ihtiyacını gidermek için hızlı bir şekilde uygulanmaya başlanmıştır (Turan, 2020; Özdoğan ve Berkant, 2020). Daha önceleri çoğunlukla yükseköğretimde kullanılan uzaktan eğitim uygulamaları, çeşitli nedenlerle yüz yüze eğitimin yapılamadığı durumlarda, alternatif bir öğrenme ortamı ve yeni bir öğretim metodu şeklinde eğitim sistemimize entegre edilmiştir. Bu süreçte eğitim sisteminin tüm kademelerinde bulunan yaklaşık 20 milyon öğrenci, uzaktan çevrimiçi uygulamalarla eğitimlerini almıştır (Daşdemir ve Cengiz, 2021).

Pandemi sürecinin eğitimde küresel bir öğrenme krizine yol açmasıyla birlikte hayata geçen uzaktan eğitim uygulamaları, öğretmenlerin ve öğrencilerin ev ortamından öğretimlerini gerçekleştirmek için daha önce hiç kullanmadıkları ve alışık olmadıkları durumları ortaya çıkarmıştır. Öğretmenler, bir yandan okullarında alışık oldukları yüz yüze

eğitimin dışına çıkararak farklı ortamlardaki araç ve yöntemlerle öğrencilerin öğrenmesini ve iyi olmasını desteklerken, diğer yandan salgının kendi hayatlarında neden olduğu sosyal ve psikolojik sorunlarla baş etmeye çalışmıştır (Çetinkaya Aydın, 2020). Bu bakımdan, pandemi sürecinde verilen uzaktan eğitimin niteliğinin, eğitimcilerin rollerinin ve öğrenenlerin özelliklerinin akademik çalışmalarla özel olarak incelenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Özellikle pandemi süreciyle birlikte son yıllarda alanyazında en çok göze çarpan ve farklılaşan araştırmalar arasında “çevrimiçi eğitim ve uzaktan eğitim” gibi kavramların daha sık kullanılarak literatürde yerini aldığı görülmektedir. Eğitim alanında yaşanan bu olağanüstü gelişmeler, eğitim alanındaki akademisyenlerin yoğun ilgisini çekerek çevrimiçi eğitim ve uzaktan eğitim uygulamaları alanında birçok bilimsel araştırmanın yapılması sağlamıştır (Gençoğlu ve Çiftçi, 2020). Ortaya çıkan bu bilimsel araştırmaların konu alanları incelendiğinde genellikle; “uzaktan eğitime geçiş süreci, uzaktan eğitimin etkililiği, uzaktan eğitimin sorunları, fiziki ve teknolojik altyapı, öğrenme ortamları, öğrencilerdeki öğrenme kayıpları, iletişim, uzaktan öğretim yöntem ve teknikleri, öğrenci motivasyonu, fırsat eşitliği, pandemi psikolojisi ve öğretmenlerin hizmet içi eğitimi” gibi konu alanlarında yapıldığı görülmektedir (Akgül, 2021; Ateş ve Kırılmaz, 2021; Bakırcı, Doğdu ve Artun, 2021; Bayburtlu, 2020; Bakioğlu ve Çevik, 2020; ; Can, 2020; Çakın ve Külekçi-Akyavuz, 2020; Daşdemir ve Cengiz, 2021; Demir ve Özdaş, 2020; Fidan, 2020; Genç, 2020; Koçoğlu, Ulu Kalın, Tedal ve Yiğen, 2020; Özdoğan ve Berkant, 2020; Telli Yamamoto ve Altun, 2020; Turan, 2020; Uyar, 2020; Yurtbakan ve Akyıldız, 2020).

Bilimsel çalışmaların ve akademik disiplinlerin gelişimi, sahip olunan alanyazın ve ilgili literatür ile yakından ilişkilidir. Pandemi sürecinde eğitim alanında gerçekleştirilen çalışmalar, ilgili alanyazına ve araştırmacılara ne kadar katkı sağladıysa, bu çalışmalarda eğilimlerin de tespit edilmesi bir o kadar önemli görülmüştür (Küçüköğlu ve Ozan, 2013). Pandemi sürecinde eğitim alanındaki akademik ve bilimsel gelişimi anlayarak, yapılacak olan analizlerle bu alandaki eğilimleri ortaya çıkarmak, istatistiki verileri ortaya koymak, hangi konu alanlarının ne sıklıkla çalışıldığını ve doygunluk yarattığını öğrenmek ve ne tür yeni araştırmalara gereksinim duyulduğunu belirlemek, eğitim alanına katkı sağlayacak ve bu alana nitelik kazandıracaktır. Bu bakımdan pandemi sürecinde eğitim alanında gerçekleştirilen yüksek lisans tezlerinin ayrıntılı bir şekilde “yayınladıkları tür, danışmanların unvanları, yayınladıkları yıllara, yayınladıkları üniversitelere, ele aldıkları problem durumlarına, araştırma desenine, örneklem gruplarına ve veri toplama araçlarına”

ilişkin dağılımların analiz edilmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme, bu çalışmanın hareket noktasını oluşturmuştur.

1.1.1. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesini “covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan yüksek lisans tezlerindeki eğilimler nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır.

1.1.2. Alt Problemler

Araştırmanın problemi kapsamında aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Tezlerdeki türe göre dağılım nasıldır? (Yüksek lisans tezi, doktora tezi)
2. Tezlerdeki danışmanların unvanlarına göre dağılımları nasıldır?
3. Tezlerin yayınlandıkları yıllara göre dağılımı nasıldır?
4. Tezlerin yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
5. Tezlerin ele aldıkları problem durumlarına (konusuna) göre dağılımları nasıldır?
6. Tezlerde kullanılan araştırma desenine göre dağılım nasıldır?
7. Tezlerdeki örneklem gruplarına ilişkin dağılım nasıldır?
8. Veril toplama araçlarına (anket, görüşme formu, deney, gözlem) ilişkin dağılım nasıldır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yayınlanan çalışmalara ilişkin bir içerik analizi yapmak ve tezleri yapısal açıdan analiz ederek bir alanyazın taraması yapmaktır. Yine yapılan bu analiz çalışmasının bu alanda çalışan akademisyenlere, eğitimcilere ve uygulayıcılara faydalı olacağını düşünülmesi araştırmanın diğer bir amacını ifade etmektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Pandemi süreciyle birlikte eğitim alanında ortaya çıkan farklı uygulamaların bilimsel araştırmalarda incelenmesi ve bu alanın akademisyenler tarafından ele alınıp popülerliğinin artmış olması bu araştırmayı değerli kılmaktadır. Belirli zaman aralıklarında ele alınan konuların sınıflandırılması, kullanılan yöntem ve tekniklerin tespit edilmesi ve araştırmalardaki eğilimlerin belirlenmesi, bu alanda yeni yapılacak olan diğer araştırmalara yön verecektir (Küçüköğlü ve Ozan, 2013). Literatürde, pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan makalelere ilişkin analiz çalışmalarına rastlanmış ancak yüksek lisans tezlerinin

analiz edildiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu bakımdan eğitim alanında yapılan yüksek lisans araştırmalarının doküman tarama yöntemiyle analiz edildiği benzer bir çalışmaya rastlanmaması, bu çalışmayı daha da değerli kılmaktadır.

Bir alanda yapılmış olan araştırmaların eğilimlerini belirlemek gelecekteki çalışmaları öngörmek amacıyla kullanılabilmesinin yanında, araştırılan alanın geçmişteki durumunu ortaya çıkarmak amacıyla da kullanılabilir (Ozan ve Köse, 2014). Bu kapsamda araştırmacının amacına ulaşması için incelenecek olan yüksek lisans tezlerinin; yayın türüne, danışman unvanlarına, yayımlandıkları yıllara, yayımlandıkları üniversitelere, tezlerde ele alınan problem durumlarına, kullanılan araştırma desenine, üzerinde çalışılan örneklemin özelliklerine ve veri toplama araçlarına göre yapısal açıdan incelenecek olması, alanyazına sağlayacağı katkılar bakımından araştırmacının önemini artmaktadır.

Bilimsel araştırmalarda, ortaya konulan ürünlerin sayısı kadar bu ürünlerin niteliği de önemlidir. Özgün, nitelikli ve katkı sağlayıcı araştırmalar alanlarının gelişimini önemli ölçülerde etkilemektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın sonuçları bakımından günümüz ve gelecekteki eğitim sistemlerine yön vereceği değerlendirilmektedir. Bu bakımdan pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan araştırmaların yapısal bakımdan eksik kalmış yönlerinin tespit edilerek eleştirilmesi ve tekrar edilen konuların ortaya çıkarılması bu alanda yapılacak yeni araştırmalarda araştırmacılara yol gösterici olacak ve alanyazına güncel çalışmalar kazandırılmasına katkı sağlayacaktır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma; literatürde 2020-2021 yılları arasında pandemi sürecinde eğitim alanında yayınlanan çalışmaların taranmasıyla sınırlıdır. Yüksek Öğretim Kurulu Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı (Ulusal Tez Merkezi (yok.gov.tr) tez merkezinde erişime açık olan tezlerin ve erişime tam açık olmayan tezlerin özet kısımlarından yararlanılan araştırmalarla sınırlı olacaktır.

1.5. Sayıtlar

Bu araştırmanın dayandığı temel varsayım; analizleri yapılacak olan bilimsel çalışmaların ulusal tez merkezi olan Yüksek Öğretim Kurulu Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'ndaki (Ulusal Tez Merkezi (yok.gov.tr) indeksleme çalışmalarının hatasız ve eksiksiz olarak yapılacağı şeklinde varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Covid-19: İlk olarak Çin'in Wuhan Eyaleti'nde 2019 Aralık ayının sonlarında solunum yolu belirtileri (ateş, öksürük, nefes darlığı) gelişen bir grup hastada yapılan araştırmalar sonucunda tanımlanan bir virüstür (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020)

Pandemi: Dünya geneline hızlı bir şekilde eşzamanlı yayılan ve çok fazla insanı tehdit eden bulaşıcı hastalıklar dönemini ifade eder (Bozkurt, 2020).

Eğitim: Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak kalıcı izli değişiklik oluşturma sürecidir (Akpınar, 2003).

Uzaktan Eğitim: Öğretmenlerin ve öğrencilerin aynı ortamlarda bulunmadığı, öğretim uygulamalarının televizyon, tablet ve bilgisayar üzerinden internet altyapısından da destek alınarak sürdürölen eğitim sistemidir (Yılmaz, Güner, Mutlu, Doğanay ve Yılmaz; 2020)

2. KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kuramsal çerçevesi ele alınmıştır. Kuramsal çerçevede Covid-19, Covid-19 ve Pandemi Süreci, Pandemi Sürecinin Eğitime Etkisi, Pandemi Sürecinde Eğitim Alanında Yaşanan Gelişmeler, Uzaktan Eğitim, Uzaktan Eğitimin Amacı, Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Uzaktan Eğitimin Dezavantajları başlıklarına yer verilmiştir. Son bölümde ilgili araştırmalara değinilmiştir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1 Covid-19

Covid-19 küresel salgını 11 Mart 2020 tarihinde dünya ülkeleri arasında insanların etkileşimlerini de sınırlayacak biçimde pandemiye oluşturmuştur. Pandemiye sebep olan Covid-19 virüsü, ilk kez 2019 yılının son ayında Çin'in Wuhan bölgesinde Hubei eyaletinde görülmüş ve tüm dünyaya hızla yayılarak küresel salgını ortaya çıkarmıştır. Dünya sağlık örgütü tarafından ülkelerin salgına karşı önlemlerini en üst seviyeye çıkarmaları için bilgilendirmeler yapılmıştır (World Health Organization [WHO], 2020).

Dünya tarihinde Covid-19 küresel salgını ile birlikte pandemi tarihi de yeni bir çağa girmiştir. Geçmiş zamanlarda yaşanan salgınlardan SARS ve MERS virüslerinden sonra son yirmi yılda meydana gelen en büyük üçüncü virüs vakası koronavirüstür. Dünyada koronavirüs hastalığından etkilenenlerin sayısı, eskiden yaşanmış pandemilerdeki can kayıplarında çok daha fazladır hatta SARS vakalarını bile geçmiştir. Dünya ülkelerinin çoğunu en başta sağlık düzenleri olmak üzere ekonomik, siyasi, eğitim-öğretim, ticaret, ülke yönetimi gibi bir çok faktörde krize sürüklemiştir (Ateş ve Kırılmaz, 2021).

Covid-19 küresel salgını insanların yaşam biçimlerini değiştirmiş, psikolojik sorunlar yaşamalarına sebep olmuştur. Bunların başlıcaları kaygı bozukluğu, kaybetme korkusu, depresyon, kendine zarar verme, ölümü düşünmek gibi sıralanabilir. Bu psikolojik sorunların kaynağı sorunlarla tek başına mücadele etmek zorunluluğu, çaresizlik hissetme, yalnızlık olarak gösterilebilir. Sosyalleşmek, iletişim kurmak, güvende hissetmek, sahiplenilmek insanlarda yalnızlık hissetme ile bağlantılı olumsuz davranışlardan onları koruyan dayanaklardır (Holmes vd., 2020).

2.1.2. Covid-19 ve Pandemi Süreci

Covid-19 virüsünün salgına dönüşmesi viral pnömoni (zatürre) teşhisi ile hastane kayıtlarına geçenlerin sayısının hızla artmasıyla 2019 yılının son ayında ortaya çıkmıştır

(Çetinkaya, Leventoğlu, Şenköylü ve Yıldız, 2020). 30 Ocak 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü bu salgının kontrolden çıkarak bir çok ülkeye yayıldığını ve 11 Mart 2020 tarihinde küresel bir salgına ve pandemiye dönüştüğüne işaret etmiştir. Pandemi ülkemizde “Dünya ülkelerini aynı zamanlarda etkisi altına alan, yaygın görülen, sağlığı tehdit eden hastalıkların küresel bir salgına dönüşmesi” şeklinde açıklamıştır, (Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2019).

2.1.3. Pandemi Sürecinin Eğitime Etkisi

COVID-19 pandemisi tüm dünya ülkelerinde sağlık, eğitim, ticaret, siyaset, ekonomi, turizm gibi bir çok alanda yapılan uygulamalarda değişikliklere sebep olmuştur. 2020 yılında pandeminin etkisine giren ülkeler eğitim- öğretime ara vermemek için bir takım yenilenmeler ve gelişmelere hızla adapte olmuştur. Eğitim-öğretim sistemlerinin işleyişleri yüz yüze eğitimden uzaktan ve uzaktan etkileşimli eğitim biçimine geçmiştir. Türkiye’ de diğer ülkeler gibi hızlı bir yapılanma olmuştur. Yüz yüze eğitime ara verilmiş ve dolayısıyla eğitim öğretim konuları uzaktan eğitime entegre edilmiştir. Öğrenciler derslerinden eksik kalmadan evlerinden eğitimlere devam etmiştir. Öğretmenler dijital platformları derslerini anlatmak için kullanmış ve mesleki becerilerini eğitim teknolojileri ile geliştirmişlerdir. EBA platformunda öğretmenler öğrencilerine canlı dersler yapmış ve platformdan ödevler göndererek kontrol edebilmişler ve süreci verimli bir şekilde sürdürmüşlerdir (Akgül, 2021).

Pandemi ile birlikte yüz yüze eğitimin durdurulması neticesinde okullar kapatılmış ve eğitim- öğretim paydaşları veya dolaylı ilişkili olan sektörlerde ekonomik ve sosyal sorunlar baş göstermiştir (Setiawan, 2020). Öğretmen, öğrenci ve velilerin yeni bir düzene ayak uydurması bu konuda alt yapısı olan ülkeler için daha kolay olmuştur. Bununla birlikte eğitim kurumlarının işleyişinde bazı uygulamalarda değişikliklere gidilmiştir. Öğrencilerin değerlendirilmesi, bu süreçte veli ve öğrencilerin psikososyal destek ihtiyaçları, öğretmenlerin donanım ihtiyaçları, öğrencilerin eksikleri için yapılan telafi eğitimleri, bölgelere göre okullardaki uygulamalar arasında süreçte farklı çalışmalar yapılmıştır.

Ülkemizde 10 Mart 2020 de ilk vakanın görülmesiyle birlikte Mar ayı başında başında okulların dezenfekte edilmesi işlemleri (MEB, 2020a), öğretmen, öğrenci ve velilerin salgına karşı bilinçlendirme çalışmaları hızla başlamıştır. Uzaktan eğitime geçiş EBA sayesinde ve ulusal televizyon kanallarıyla çok hızlı bir şekilde ilerlemiştir. Türkiyede dijital bir eğitim platformunun olması sürecin verimli geçmesine olanak sağlamıştır. Veliler, öğrenciler ve öğretmenler platformlar konusunda bilgilendirilmiş ve uygulamalar

yaygınlaşmıştır. Pandemi süreci için psikososyl destek, sağlık, temizlik bilgilendirmeleri bu kanallardan yapılmıştır.

2.1.4. Pandemi Sürecinde Eğitim Alanında Yaşanan Gelişmeler

Ülkemizde hasta sayılarındaki hızlı artış sebebiyle eğitim- öğretime ara verilmesi kararı 14 Mart 2020’de duyurulmuştur. Süreç belirsizlikleri de beraberinde getirmiştir. Hasta sayılarında artış ve can kayıpları neticesinde 2019-2020 eğitim öğretim yılının ikinci dönemine uzaktan eğitimle devam edilmesine karar verilmiştir. Uzaktan eğitim materyalleri kullanılarak uzaktan eğitime geçilmiştir (Eken, Tosun ve Tuzcu Eken, 2020). 23 Mart 2020 tarihinden itibaren MEB öğrencilere ücretsiz internet ulaştırarak eğitimde fırsat eşitliğini EBA ve TV kanallarından yapılan ders yayınlarıyla sağlamıştır.

EBA (Eğitim Bilişim Ağı) yüz yüze eğitimde yarım kalan konuların içeriklerini öğrencilere canlı derslerle anlatmak, ödevler vermek ve etkileşim için kullanılmıştır. Ayrıca ulusal kanallardan yapılan ders yayınları da uzaktan öğrenme sürecine destek sağlamıştır. Yayını yapılan dersler alanında uzman öğretmenler tarafından materyallerle, tüm kademelere (ilkokul, ortaokul, lise) uygun olarak 20 dakikalık videolar halinde yayımlanmıştır. MEB Covid 19 salgını süresince tüm öğrencilerin eğitimlere ulaşmasını hedeflemiştir. Ancak yeni bir sistemle karşılaşan öğrenciler canlı derslere katılmak ve uzaktan ders takibi gibi konularda bazı sorunlar yaşamıştır (Akgül, 2021).

Ülkemizde insanların evlerine kapandığı bu salgın sürecinde öğrenciler, veliler ve öğretmenler birçok durumla baş etmek durumunda kalmışlardır. Yüz yüze eğitim sona ermiş ve 23 Mart 2020 de tamamen evlerden internet üzerinden ve TV kanallarından uzaktan eğitime geçilmiştir. Öğretmenler ve öğrencilerin ders etkileşimleri canlı ders 25 EBA (Eğitim Bilişim Ağı) aracılığıyla sağlanmıştır. EBA TV Yayını yapılan dersler, tüm kademelere (ilkokul, ortaokul, lise) uygun olarak 20 dakikalık videolar şeklinde alanında uzman öğretmenlerin geliştirdiği materyallerle öğrencilere aktarılmıştır. Öğrenciler daha önce deneyimlemedikleri bir öğrenme biçimine maruz kaldıklarında bazı sorunlarda yaşanmıştır Bahçeşehir Üniversitesi’nde yürütülen uzaktan eğitim raporuna göre, uzaktan eğitimde yaşanan sorunlar öğrencilerin %75’inin yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini göstermiştir (BAU, 2020).

2.1.5. Uzaktan Eğitim

Pandeminin yaşanmasıyla tüm dünyada eğitimin uzaktan da yapılabileceği ve yüz yüze eğitimin desteklenebileceği sonucu ortaya çıkmıştır (Demir ve Özdaş, 2021). Uzaktan eğitim, her yaştan öğrenenin bilgiye erişimini kolaylaştıran, eğitimde fırsat eşitliği sağlayan ve fiziksel şartlar sağlanmadan da istenilen eğitimlere ulaşma imkânı oluşturan, dijitalleşen dünyada yeni öğrenme imkanları yaratan bir oluşumdur (Römer, 2020).

Mektup, radyo, televizyon, gibi iletişim araçları geçmiş zamanlardan beri eğitimde kullanılmış uzaktan eğitim araçlarıdır diyebiliriz. Ancak internet ile hayatımıza giren çevrimiçi uzaktan eğitim, Türkiye’de ve yurt dışında bazı ülkelerde tercih edilmiştir (Kaya, 2002). Bu bağlamda ülkelerin uzaktan eğitimin getirdiği avantajları ve dezavantajları tüm eğitim paydaşları boyutunda değerlendirmesi ve buna bağlı iyileştirmelerin yapılması gerekmektedir (Elitaş, 2017).

Teknolojiyle ilerleyen dünyada uzaktan eğitime erişilebilirlik artmış ve her geçen gün daha çok yaygınlaşmaktadır. Uzaktan eğitim alanında yapılan bilimsel çalışmaların sayısının artması da bu değişimin bir sonucudur (Akgül, 2021). Uzaktan eğitimin sağladığı erişilebilirlik ve konfor alanında eğitim görme, esnek öğrenme ortamı gibi durumlar birçok alanda uzaktan eğitim taleplerini arttırmıştır (Telli ve Altun, 2020). Bu kadar tercih edilmeye başlanan uzaktan eğitimin daha kontrollü ve programlı olarak veriminin artırılması, kaliteli materyallerle donatılması, yetkin kişilerce verilmesi ve bu konuda yapılacak çalışmaların önemli ve gerekli olduğunu ortaya koymaktadır (Moore ve Kearsley, 2011).

Uzaktan eğitim kavramı ile ilgili alanyazında pek çok tanımlama yapılmaktadır. Uzaktan eğitim; aynı mekânda bulunmayan öğretene ve öğrenen arasındaki öğrenme sürecidir (Yadigar, 2010), kişilerin bilgiye erişerek kendi gelişimlerine katkı sağladıkları dijital ortamlardır (Gökçe, 2008), internet sayesinde bireylerin web içinde interaktif bir öğrenme alanıdır (Tuncer ve Tanaş (2011), öğrencilerin öğretmenlerinden bilgi aldıkları ve etkileşimde buldukları dijital bir öğrenme ortamı (Alkan, 2010) şeklinde tanımlanmıştır. Uzaktan eğitimde en temel öğeler; zaman ve mekândan bağımsız bir öğrenme ortamı, öğretmen ve öğrencinin çevrimiçi ortamda etkileşim içinde olması ve web içerikleriyle planlı bir şekilde müfredatlara uygun verilen eğitim fırsatıdır (Akgül, 2021).

Uzaktan eğitimde bireyler kişisel olarak öğrenme gerçekleştirebildiği gibi sosyal bir öğrenme ortamı da sunulmakta ve programlı bir işleyiş gerçekleştirilmektedir (Buheji ve

Ahmed, 1996). Uzaktan eğitimin tercih edilmesindeki bir diğer unsur öğrenenlerin bilgiye ulaşma hızlarında yaşadıkları avantajlar, esnek öğrenme ortamları, öğretmenlerin dijital materyallerin zengin içeriklerini geniş kitlelere ulaştırma başarısıdır (Elitaş, 2017).

2.1.6. Uzaktan Eğitimin Amacı

Dünyanın yaşadığı olumsuz olaylar, küresel sorunlar, ekonomik krizler, salgın hastalıklar, savaşlar, afetler ve benzeri sorunlar eğitim öğretimi aksatabilmektedir. Gelişen dünyada teknolojiyi kullanmak ve eğitim öğretimde geri kalmamak önemli bir değer olmuştur. Devletler uzaktan eğitimi sistemlerine entegre etme çabasıdadır. Uzaktan eğitim sayesinde fiziksel ortamda bulunamama, iş hayatında olma, ekonomik zorluklar gibi sebeplerle eğitimlerin ara verilmesinin önüne geçilmektedir (Bozkurt, 2020). Uzaktan eğitimin amacı; geniş kitlelere bilgiyi aktarmak, eğitimde fırsat eşitliği sağlamak, kriz durumlarında eğitimi devam ettirmek, bireysel öğrenme ve gelişme imkânı yaratmak, eğitimde harcanan masrafları en aza indirmek olarak açıklanabilmektedir (Altun ve Ateş 2008; Demirel, 2010; İşman, 2011; Uşun, 2006).

Uzaktan eğitimin sağladığı bir diğer avantajda videoların kayıtlı olduğu platformlarda tekrar etme imkânı sunması ve bireysel ilerleme olanağı yaratmasıdır (Ülkü, 2018). Aynı zamanda eğitim içeriklerine ulaşmada sağladığı avantaj ve zaman bakımından esneklik sağlaması da önemlidir (Ağır, 2007).

2.1.7. Uzaktan Eğitimin Avantajları

Uzaktan eğitim yüz yüze eğitime göre öğrenen ve öğretene farklı avantajlarda sunmaktadır (Tuncer ve Tanaş 2011; Elitaş, 2017; İşman, 2011; Telli ve Altun, 2020). Teknolojinin ilerlemesi öğrenenlerin teknolojiye yatkınlığı da uzaktan eğitimin çağın gereklerinden olduğunu göstermektedir (Yadigâr, 2010). Uzaktan eğitim öğrenenlere zaman tasarrufu, maddi tasarruf ve konfor alanında öğrenme imkânı yaratmıştır (Akgül, 2021).

Dijital eğitim platformlarının artması, eğitim teknolojilerine kişilerin erişebilmesi, sosyal ağlarda öğrencilerin uzaktan eğitimi tercih etmelerini sağlamıştır. Uzaktan eğitimin öğrenciler tarafından tercih edilmesinde; zamanda kısıtlamanın kalkması, internette öğretim materyallerinin ve bilginin zenginliği, öğretmene ve okula bağımlılığın ortadan kalkması, kişiye özel bir öğrenme alanı yaratması, uzaktan sosyal iletişim kurma gibi avantajlar sıralanabilmektedir (Akgül, 2021).

Uzaktan eğitim, eğitim kurumlarına, okullara ve öğretmenlere de bazı avantajlar sunmuştur. Bunların başında geniş bir kitleye ulaşmak, zengin bilgiyi kolay yolla aktarmak vardır (Kurnaz ve Şenyer, 2005), ayrıca talebe göre küçük gruplarla mekandan bağımsız bir araya gelme imkanı, okula geliş gidiş masraflarının azalması, okuldaki giderlerin azalması, yüz yüze eğitimde yaşanan iletişim sorunlarının azalması (Uşun, 2006), özel eğitime sahip öğrencilerin yaşadığı zorlukların azalması, zenginleştirilmiş eğitim materyallerine öğrencilerin ulaşabilmesi ve eğitimde kaliteli içeriklerin sunulmasıyla eğitimin verimliliğinin artması eğitimci ve idarecilerin uzaktan eğitimi tercih etme sebepleri olarak sayılabilmektedir (Ülkü, 2018).

2.1.8. Uzaktan Eğitimin Dezavantajlar

Uzaktan eğitim eğitim paydaşları tarafından her ne kadar avantajlı olsa da beraberinde getirdiği olumsuzluklarda mevcuttur. Okullardaki donanım eksikliği internet bağlantı sorunları, teknolojik araçların kullanımında yaşanan sorunlar olabilmektedir. Öğretmen ve öğrencilerde motivasyon sorunu, dikkat dağınıklığı, zaman kaybı gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Ders verimliliğinin azalması, sınıf yönetimi zorlukları ortaya çıkabilmektedir (Akgül, 2021).

Uzaktan eğitimin başarılı olması için öğretmenlerin eğitim teknolojilerinde becerilerinin iyi olması, teknolojik alt yapı ve donanımları eksiksiz olması ve öğrenci motivasyonunun iyi olması gerekmektedir (Akgül, 2021). Bu olanaklar gerekli şekilde sağlanmadığında uzaktan eğitimlerin kaliteli olması beklenmemektedir (Torkul, 2012).

Uzaktan eğitimlerde bireysel öğrenme ihtiyacı duyan özel gereksinimli olan öğrencilere ulaşmak güçleşmekte ve gerekli verim sağlamamaktadır (Kaya, 2002). Uzaktan eğitimin yarattığı bir diğer sorunda öğrencilerin yüz yüze eğitimlerde etkileşimle kolaylıkla sağlanan kişilik gelişimleri ve motivasyonlarının, öz güven, başarıma duygusu gibi psikolojik gelişimlerininse yeteri kadar desteklenememesidir (Uşun, 2006).

Alanyazında bu alanda yapılan çalışmalar vardır. Bunlardan ilki öğrencilerin yeteri kadar sosyalleşme imkanının olmamasıdır (Horzum, 2003), öğrencilerin disipline olma sorunu ve öğrenmelerini sürdürememesi(Hara ve Kling, 2000), sistemin talebe cevap vermesinde yaşanan teknik sorunlar (Tuncer ve Tanaş, 2011), yaparak yaşayarak öğrenme uygulamalarının yürütülmesinde eksikler olması (Kahraman, 2020), öğrenme süreçlerinin değerlendirme ve takibinin sağlıklı olmaması (Dündar, 2016), karşılıklı etkileşimde özel

gereksinimli dezavantajlı öğrencilere ulaşmakta güçlük yaşanması, öğrencilerle birebir iletişim sağlamada güçlükler (Kaya, 2002), şeklinde sıralamak mümkündür.

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde yurtiçinde ve yurtdışında yapılmış araştırma örneklerine yer verilmiştir.

Yurtiçinde yapılan araştırmalarda ders bazında uzaktan eğitimi değerlendiren çalışmalara rastlamak mümkündür. Örneğin Bayburtlu'nun (2020) araştırmasının amacı, Türkçe öğretmenlerinin görüşleri aracılığıyla pandemi döneminde Türkçe eğitiminin durumunu ortaya koymaktır. Çalışma grubunu Antalya merkez ilçelerinde çalışan 30 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, uzaktan eğitim sürecinin başında yaşanan aksaklıklar ilerleyen zamanlarda azalmıştır. Bazı velilerin öğrencileri kontrol etmekte zorlandıkları, bazı öğrencilerde ekran bağımlılığı olduğu ve derslere katılımın istenilen düzeyde olmadığı sonuçlarına varılmıştır.

Literatürde pandemi sürecinin eğitime olan etkisini inceleyen araştırmalara da rastlanmaktadır. Çakın ve Külekçi Akyavuz (2020) "Covid-19 süreci ve eğitime yansımaları: öğretmen görüşlerinin incelenmesi" adlı çalışmalarında pandemi sürecinde öğretmenlerin yaşadıkları sorunları ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmaya ilkökul ve ortaokulda görev yapan toplam 20 öğretmen katılmış ve öğretmenlerden yarı yapılandırılmış görüşme ile veriler toplanmıştır. Araştırma sonunda öğretmenlerin iletişim, veliler ve öğrencilerin eğitimiyle ilgili sorunlar yaşadıkları görülmüştür. İnternet yetersizliği öğrencilerle canlı olarak iletişim kurmalarını engellemekte ve iletişim sürecini yavaşlatmaktadır. Bunun yanı sıra öğretmenler, velilerin yeterince destek olmadığını ifade etmişlerdir. Öğrenci eğitimiyle ilgili olarak ise en büyük sorunun öğrenci takibinin yeterince yapılamaması olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Pandemi sürecinde bütün herkes etkilendiği gibi en çok da okula yeni başlayan birinci sınıfa gidecek olan öğrenciler etkilenmiştir. Yine öğretmenler okuma yazma öğretiminde bu süreçte çok zorluklar yaşamışlardır. Bu kapsamda yapılan çalışmalar ise oldukça önemlidir. Bu yönde yapılan bir çalışmada Erbaş (2020) çalışmasında, Covid-19 pandemi döneminde uygulamaya konulan acil uzaktan eğitim modelinde birinci sınıf öğretmenlerinin ilk okuma yazma eğitimi sırasında yaşadıkları sorunları ve çözüm önerilerini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılının güz

döneminde sınıf öğretmenliğine devam eden, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinde görev yapmakta olan 111 birinci sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Nitel araştırma modeli kullanılmış olup, veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Çalışma sonucunda öğretmenlerin ve velilerin internetle, teknolojiyle, ders araç gereçleriyle ve öğrencilerle alakalı çeşitli sorunlar yaşadıkları sonucuna varılmıştır.

Öğretmenlerin uzaktan eğitime bakış açılarının bilinmesi önemlidir. Bu kapsamda yurtdışında Fauzi ve Khusuma (2020) tarafından yapılan çalışmada, ilkökul öğretmenlerinin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan öğrenmeye ilişkin bakış açılarını ayrıntılı olarak açıklamayı amaçlamaktadır. Çalışma nicel bir yöntemle gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu Banten ve Batı Cava'daki 45 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışmanın sonuçlarına göre, öğretmenlerin çevrimiçi öğrenmenin bağlamını anladıkları ancak uygulamada tesislerin mevcudiyeti, ağ ve internet kullanımı, öğrenmenin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi, ebeveynlerle iş birliği gibi durumların öne çıktığı görülmüştür. Çevrimiçi öğrenme, Covid-19 pandemi döneminde öğretmenlere yardımcı olmuştur, ancak etkisiz olduğu hissedilmiştir, öğretmenlerin %80'i çevrimiçi öğrenmeden memnun kalmamıştır.

Eğitim alanında yapılan çalışmalardan Daniel'in (2020) çalışmasında; Covid-19 pandemi sürecindeki eğitimi incelemiştir.. Kurumların kısa sürede ne gibi hazırlıklar yapmaları, öğrencilerin seviyelerine ve çalışma alanlarına göre ihtiyaçlarını nasıl karşılamaları gerektiğini araştırmaktadır. Bu çalışma öğretmenlere, kurumsal yöneticilere ve yetkililere krizi ele alma konusunda rehberlik etmektedir. Okulların uzaktan öğretme kapasitesini artırmada en iyi dijital formatlarda çalışan öğrenmeden yararlanmalarını ve öğretimin normal sınıf derslerinin yanı sıra çeşitli ödevleri ve Covid-19'u küresel ve tarihsel bir bağlama oturtan çalışmaları içermeleri gerektiğini belirtmektedir. Son olarak bu çalışma, pandemi dönemi sona erdikten sonra öğrencilerin öğrenme yörüngelerindeki hasarı onarmak için esnek yollar önermekte ve kaynakların bir listesini vermektedir.

Bu araştırmayla covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yayınlanan çalışmalara ilişkin bir içerik analizi yapılmıştır. Araştırmanın yapılmasını gerekli kılan durumlar iyi bilinmelidir. Pandemi sürecinde eğitim alanındaki akademik ve bilimsel gelişimi anlamak, yapılacak olan analizlerle bu alandaki eğilimleri ortaya çıkarmak, istatistiki verileri ortaya koymak, hangi konu alanlarının ne sıklıkla çalışıldığını ve doygunluk yarattığını öğrenmek

ve ne tür yeni araştırmalara gereksinim duyulduğunu belirlemek, hem alanyazına özgün bir çalışma kazandıracak hem de yeni yapılacak çalışmalara yön gösterecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama aracına, verilerin toplanma sürecine ve veri analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın amacı; covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yayınlanan çalışmalara ilişkin bir içerik analizi yapmak ve tezleri yapısal açıdan analiz ederek bir alanyazın taraması yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda bu araştırma nitel desende yürütülmüştür. Nitel araştırma; görüşme, gözlem ve belge analizi gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği bir araştırma modelidir (Ergün, 2015). Nitel bir yöntemin benimsendiği bu çalışmada, doküman analizi tekniğinden faydalanılmıştır. Doküman analizi; dokümanlara ulaşma, orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme, veriyi kullanma aşamalarına göre yapılır. Doküman analizi gözden geçirme (yüzeysel inceleme), okuma (ayrıntılı inceleme) ve yorumlamayı içerir. (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini; 2020-2021 yılları arasında pandemi sürecinde yayınlanan 829 araştırma tezi oluşturmaktadır. Örneklemi ise, Yüksek Öğretim Kurulu Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın veri tabanında yer alan ve eğitim öğretim konu alanında yayınlanan 63 araştırma tezinden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri, tez inceleme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Tez inceleme formu toplam 8 alandan oluşan excel tablosundan oluşmaktadır. Tez inceleme formu araştırmanın alt problemlerinin kapsamında elde edilmek istenen bölümle göre geliştirilmiştir. Buna göre tez inceleme formunda sırasıyla; yayımlandıkları tür, danışman unvanları, yayımlandıkları yıl, yayımlandıkları üniversite, ele aldıkları problem durumları, araştırma desenleri, örneklem grupları ve veri toplama araçları bölümleri yer almaktadır.

3.4. Verilerin Toplanma Süreci

Araştırma için gereksinim duyulan veriler, araştırmacı tarafından Türkiye'de yapılmış araştırmaların Yüksek Öğretim Kurulu Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı

veri tabanında anahtar kavram olan “covid” kelimesi veri tabanına girilerek eğitim öğretim enstitüsü alanında tarama yapılmıştır. Bu doğrultuda 2020-2021 yılları arasında yapılan ve araştırmanın sınırlılıklarında belirtilen tanımlara uyan 63 çalışmaya ulaşılmıştır. Öncelikle tezler bilgisayar ortamına indirilmiştir. Bir sonraki aşamada bilgisayar ortamına aktarılan araştırmalarda incelenecek alanlar tez inceleme formunda yer alan ilgili bölümlere kodlanmıştır. Elde edilen veriler araştırmanın bulgular bölümünde verilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin içerik analizleri yapılmıştır. İçerik analizinin asıl amacı, ulaşılan verileri açıklamaya yardımcı olacak kavramlara ve ilişkilere ulaşabilmektir. Ulaşılan verilerin, içerik analizi yapılırken derinlemesine bir işleme sokulur ve yeni kodlar-kavramlar oluşturulur. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Tez inceleme formuyla derlenen veriler, sayısal verilere dönüştürülmüştür. Tez inceleme formunun bölümlerinden ulaşılan veriler, araştırmanın bulgular bölümünde tablolar şeklinde gösterilmiştir. Tablolarda verilerin dağılımları hesaplanmış ve raporlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde; elde edilen verilen yapılan betimsel analizleri sonucunda ulaşılan bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında; Covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin yayımlandıkları türe göre dağılımları incelenmiştir. Tezlerin yayımlandıkları türe göre dağılımları Tablo 4.1.'de verilmiştir.

Tablo 4.1. *Tezlerin Yayımlandıkları Türe Göre Dağılımları*

Tür	Frekans(f)	Yüzdelerik (%)
Yüksek Lisans	56	88,8
Doktora	7	11,2
Toplam	63	100

Tablo 4.1.'e göre Covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin yayımlandıkları türe göre dağılımları incelendiğinde, 56 çalışmanın yüksek lisans düzeyinde (%88,8), 7 çalışmanın ise doktora (%11,2) düzeyinde yayımlandığı görülmektedir. Yayımlanan çalışmalar çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde yayımlanmıştır. Yüksek lisans düzeyinde yapılan çalışmaların sayısı doktora düzeyinde yapılan çalışmaların sayısına göre oldukça baskındır. Doktora tezi düzeyinde yayımlanan çalışma sayısı ise oldukça sınırlıdır.

4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında; Covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin danışman unvanlarına göre dağılımları incelenmiştir. Tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımları Tablo 4.2.'de verilmiştir.

Tablo 4.2. *Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımları*

Unvan	Frekans(f)	Yüzdelerik (%)
Profesör Doktor	30	47,6
Öğretim Üyesi	17	26,9
Doçent Doktor	16	25,5
Toplam	63	100

Tablo 4.2.'ye göre Covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin danışman unvanlarına göre dağılımları incelendiğinde, 30 çalışmada profesör doktor (%47,6), 17 çalışmada öğretim üyesi (%26,9) ve 16 çalışmada ise doçent doktor unvanında (%25,5) danışmanlık yapıldığı görülmektedir. Yayımlanan çalışmalarda en fazla

profesör doktor unvanında danışmanlık yapılmıştır. Çalışmalarda en az ise doçent doktor unvanında danışmanlık yapılmıştır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında; Covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin yayınlandıkları yıllara göre dağılımları incelenmiştir. Tezlerin yayınlandıkları yıllara göre dağılımları Tablo 4.3.'de verilmiştir.

Tablo 4.3. *Tezlerin Yıllara Göre Dağılımları*

Yıl	Frekans(f)	Yüzdelerik (%)
2020	8	12,7
2021	55	87,3
Toplam	63	100

Tablo 4.3.'e göre Covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin yıllara göre dağılımları incelendiğinde, 55 çalışmanın (%87,3) 2021 yılında, 8 çalışmanın (%12,7) ise 2020 yılında yayınlandığı görülmektedir. Pandemi sürecinde en fazla tez 2021 yılında yayınlanmıştır. 2020 yılında yayınlanan çalışma sayısı ise sınırlı sayıda kalmıştır.

4.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi kapsamında; Covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları incelenmiştir. Tezlerin yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları Tablo 4.4.'de verilmiştir.

Tablo 4.4. *Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımları*

Üniversite Adı	Frekans(f)	Yüzdelerik (%)
Akdeniz Üniversitesi	4	6,35
Anadolu Üniversitesi	2	3,17
Ankara Üniversitesi	2	3,17
Atatürk Üniversitesi	2	3,17
Bahçeşehir Üniversitesi	4	6,35
Başkent Üniversitesi	1	1,58
Dicle Üniversitesi	1	1,58
Dokuz Eylül Üniversitesi	2	3,17
Ege Üniversitesi	1	1,58
Fırat Üniversitesi	2	3,17
Gazi Üniversitesi	8	12,7
Gaziantep Üniversitesi	1	1,58
İnönü Üniversitesi	6	9,52
Marmara Üniversitesi	4	6,35 (Devamı Arkadadır)

Tablo 4.4. *Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımları (Devamı)*

Üniversite Adı	Frekans(f)	Yüzdelerik (%)
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	1	1,58
Mersin Üniversitesi	1	1,58
Muğla Üniversitesi	1	1,58
Necmettin Erbakan Üniversitesi	4	6,35
Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi	1	1,58
Osmangazi Üniversitesi	1	1,58
Pamukkale Üniversitesi	2	3,17
Sakarya Üniversitesi	1	1,58
Uludağ Üniversitesi	5	7,93
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	6	9,52
Toplam	63	100

Tablo 4.4.'e göre Covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları incelendiğinde, en fazla çalışmanın 8 çalışmayla (%12,7) Gazi Üniversitesi'nde yayınlandığı görülmektedir. Gazi Üniversitesi'ni 6'şar çalışmayla (%9,52) İnönü Üniversitesi ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi; 5 çalışmayla (%7,93) Uludağ Üniversitesi; 4'er çalışmayla (%6,35) Akdeniz Üniversitesi, Bahçeşehir Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi; 2'şer çalışmayla da Anadolu Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesi takip etmektedir. Diğer üniversitelerde ise 1'er çalışma yayınlanmıştır. 2020-2021 yılları arasında Covid-19 pandemi süreci döneminde eğitim alanında toplam 24 üniversitede 63 tez çalışması yayınlanmıştır.

4.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi kapsamında; Covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin ele aldıkları problem durumlarına (konusuna) göre dağılımları incelenmiştir. Tezlerin ele aldıkları problem durumlarına göre dağılımları Tablo 4.5.'de verilmiştir.

Tablo 4.5. *Tezlerin Ele Aldıkları Problem Durumlarına Göre Dağılımları*

Problem Durumu	Frekans(f)	Yüzdelerik (%)
Uzaktan Eğitim	32	50,8
Öğrenme Modelleri	13	20,8
Eğitim Öğretimde Sorun Alanları	8	12,7
Öğretim Materyalleri	4	6,35
Öğretmen Eğitimi	4	6,35
Aile Katılımı	2	3,17
Toplam	63	100

Tablo 4.5.'e göre Covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin ele aldıkları problem durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, 32 çalışmada (%80,8) uzaktan eğitim uygulamalarının problem olarak ele alındığı görülmektedir. 13 çalışmada (%20,8) öğrenme modelleri; 8 çalışmada (%12,7) eğitim öğretimde sorun alanları; 4'er çalışmada (%6,35) öğretim materyalleri ve öğretmen eğitimi; 2 çalışmada ise (%3,17) aile katılımı konuları problem olarak ele alınmıştır. Tezlerin yarısından fazlasında uzaktan eğitim uygulamaları incelenmiştir. Tezlerde en az aile katılımı, problem durumu olarak ele alınmıştır.

Araştırmanın beşinci alt probleminde, tezlerin ele aldıkları problem durumları incelenmiştir. Bu problem durumlarına göre tezlerde ulaşılan bulguların dağılımı ise Tablo 4.6.'da verilmiştir.

Tablo 4.5. *Tezlerde Ulaşılan Bulguların Dağılımı*

Ulaşılan Bulgular	Frekans(f)	Yüzelik (%)
Uzaktan Eğitim	32	50,8
Öğrenme Modelleri	13	20,8
Eğitim Öğretimde Sorun Alanları	8	12,7
Öğretim Materyalleri	4	6,35
Öğretmen Eğitimi	4	6,35
Aile Katılımı	2	3,17
Toplam	63	100

4.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi kapsamında; Covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin araştırma desenine göre dağılımları incelenmiştir. Tezlerin araştırma desenine göre dağılımları Tablo 4.6.'da verilmiştir.

Tablo 4.6. *Tezlerin Araştırma Desenine Göre Dağılımları*

Araştırma Deseni	Frekans(f)	Yüzelik (%)
Nitel Desen	27	42,85
Nicel Desen	21	33,33
Karma Desen	15	23,82
Toplam	63	100

Tablo 4.6.'ya göre Covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin araştırma desenine göre dağılımları incelendiğinde, 27 çalışmada (%42,85) nitel desen; 21 çalışmada (%33,33) nicel desen; 15 çalışmada (%23,82) ise karma desen

yöntemi kullanıldığı görülmüştür. Tezlerde en fazla nitel desende yürütülmüştür. Nicel desende yürütülen tezlerin sayısı da nitel desene yakındır. En az ise karma desen kullanılmıştır.

4.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi kapsamında; Covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin örneklem gruplarına göre dağılımları incelenmiştir. Tezlerin örneklem gruplarına göre dağılımları Tablo 4.7.'de verilmiştir.

Tablo 4.7. *Tezlerin Örneklem Gruplarına Göre Dağılımları*

Örneklem Grupları	Frekans(f)	Yüzdeler (%)
Öğrenci	22	34,92
Öğretmen	27	42,85
Veli	1	1,58
Akademisyen	3	4,76
Yönetici	-	-
Öğretmen + Öğrenci	2	3,17
Öğretmen + Veli	1	1,58
Akademisyen + Öğretmen	1	1,58
Akademisyen + Öğrenci	2	3,17
Yönetici + Öğretmen + Öğrenci	3	4,76
Yönetici + Öğretmen + Öğrenci + Veli	1	1,58
Toplam	63	100

Tablo 4.7.'ye göre Covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin örneklem gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, 27 çalışmada (%42,85) öğretmenlerin; 22 çalışmada (%34, 92) ise öğrencilerin örneklem grubu olarak seçildiği görülmektedir. 3 çalışmada (4,76) akademisyenlerle, 1 çalışmada (%1,58) ise velilerle çalışılmıştır. Örneklem gruplarının bir arada ele alındığı çalışmalara da rastlanmıştır. Örneklem grubu olarak en fazla öğretmenlerle çalışılmıştır. 2. Sırada öğrenciler olarak yer almaktadır. Sadece yöneticilerin örneklem grubu olarak ele alındığı herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

4.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemi kapsamında; Covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin veri toplama araçlarına göre dağılımları incelenmiştir. Tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımları Tablo 4.8.'de verilmiştir.

Tablo 4.8. *Tezlerin Veri Toplama Aracına Göre Dağılımları*

Veri Toplama Aracı	Frekans(f)	Yüzdelerik (%)
Ölçek	21	33,33
Görüşme Formu	27	42,85
Ölçek + Görüşme Formu	15	23,82
Toplam	63	100

Tablo 4.8.'e göre Covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin veri toplama araçlarına göre dağılımları incelendiğinde, 27 çalışmada (%42,85) görüşme formu; 21 çalışmada (%33,33) ölçek; 15 çalışmada (%23,82) ise hem ölçek hem de görüşme formunun veri toplama aracı olarak kullanıldığı görülmüştür. Tezlerde en fazla görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmalardaki veri toplama aracına ilişkin dağılımlar ile araştırma desenine ilişkin dağılımlar birbiriyle örtüşmektedir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda 63 ($f=63$) araştırma tezi incelenmiştir. Bu çalışmalardan nitel yöntemle gerçekleştirilen 27 ($f=27$) çalışmanın tamamında veriler, görüşme formuyla elde edildiği görülmüştür. Görüşme formlarının 20'sinin ($f=20$) uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirildiği görülürken, 7 ($f=7$) çalışmada daha önce geliştirilen görüşme formlarından yararlanılmıştır. Nicel yöntemle yapılan 21 çalışmada ise 12 ($f=12$) araştırmacının kendisinin ölçek geliştirdiği ve 9 ($f=9$) araştırmacının ise veri elde etmede daha önce geliştirilen ölçekleri kullandığı görülmüştür. Karma desende gerçekleştirilen 15 ($f=15$) çalışmanın 10'nunda ($f=10$) nitel veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan görüşme formlarıyla elde edilirken 3 ($f=3$) çalışmada daha önce geliştirilen görüşme formları kullanılmıştır. 2 ($f=2$) çalışmada ise araştırmacılar tarafından geliştirilen gözlem formlarıyla veriler elde edilmiştir. Karma desende yürütülen 15 ($f=15$) çalışmanın nicel verileri, 9 çalışmada araştırmacıların geliştirdiği ölçekle, 6 ($f=6$) çalışmada ise daha önce geliştirilen ölçeklerle elde edilmiştir.

İncelenen 63 ($f=63$) araştırmaların ulaştığı bulgular, bir bütünlük içerisinde değerlendirildiğinde, 26 ($f=26$) çalışmada, uzaktan eğitimin niteliğine ilişkin bulgulara ulaşıldığı görülmüştür. Bu 26 ($f=26$) çalışmanın 14'ünde ($f=14$) uzaktan eğitimin zorunlu durumlarda etkili ve faydalı olduğu yönünde sonuçlara ulaşılrken, 12 ($f=12$) çalışmada ise uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre niteliğinin yetersiz olduğu yönünde bulgulara ulaşıldığı görülmüştür. 4 çalışmada ($f=4$) öğretmenlerin, dijital araçları kullanmada yetersiz oldukları bulgulanmıştır. 6 çalışmada ($f=6$) dijital araçların, öğrencileri dijital bağımlı bireyler haline getirdiği sonucuna ulaşılrken, 4 çalışmada ($f=4$) dijital öğretim

materyallerinin öğrenciler üzerindeki zararları bulgulanmıştır. 2 çalışmada ($f=2$) online çevrimiçi uygulamaların yetersiz olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. 9 çalışmada ($f=9$) öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik olumlu tutum geliştirdikleri görülürken, 4 çalışmada ($f=4$) ise bu sonuçların tam tersi yönde sonuçlara ulaşılmıştır. 3 çalışmada ($f=3$), pandemi sürecinde öğretmenlerin ve öğrencilerin psikolojik açıdan güçlendirilmesi gerektiği yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. 2 çalışmada ($f=2$) aile katılımının, öğrenci başarısına olumlu yönde etki ettiğine ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. 3 çalışmada, ($f=3$) Corona virüse yakalanma kaygısının öğretmenlerdeki motivasyonun düşmesine neden olduğu bulgulanmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmanın amacı; covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında yayınlanan yüksek lisans tezlerine ilişkin bir içerik analizi yapmak ve bu tezleri yapısal açıdan analiz ederek bir alanyazın taraması yapmaktır. Bu kapsamda 2020-2021 yılları arasında yayınlanan 63 çalışmanın eğilimleri tespit edilmiş ve elde edilen verilerin içerik analizleri yapılmıştır. Araştırmanın amacı kapsamında incelenen bu tezlerin; yayınladıkları türe, danışmanların unvanlarına, yayınladıkları yıllara, yayınladıkları üniversitelere, ele aldıkları problem durumlarına, araştırma desenlerine, örneklem gruplarına ve veri toplama araçlarına yönelik eğilimlerinin dağılımları hesaplanmış ve ulaşılan bulgular yorumlanmıştır. Elde edilen bulgulardan sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre;

- Pandemi sürecinde eğitim alanında yayınlanan tezler, çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde yapılmıştır.
- Tezlere daha çok profesör doktor unvanındaki akademisyenler danışmanlık yapmıştır.
- En fazla çalışma 2021 yılında yayınlanmıştır.
- Pandemi sürecinde en fazla çalışma Gazi Üniversitesi'nde yayınlanmıştır.
- Tezlerde problem durumu olarak en fazla uzaktan eğitim uygulamaları ele alınmıştır.
- Tezlerde daha çok nitel yöntem tercih edilmiştir.
- Tezlerde örneklem grubu olarak en çok öğretmenlerle çalışılmıştır.
- Tezlerde veri toplama aracı olarak en fazla görüşme formu kullanılmıştır.

Araştırmanın ulaştığı bu sonuçlara bakıldığında; araştırmanın problemi kapsamında cevap aranan tüm alt problemlere ilişkin bir sonuca ulaşıldığı görülmektedir. Araştırmanın sonuçları, nicel verilere dayandırılmaktadır. Dolayısıyla; araştırma sonuçlarının, tezlerdeki eğilimleri ortaya çıkardığını söylemek mümkündür. Sayılan tüm bu nedenlerden dolayı araştırmanın amacına ulaştığı söylenebilir.

Araştırmanın ulaştığı sonuca göre; pandemi sürecinde eğitim alanında yayınlanan tezlerin, çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde yapıldığı ortaya çıkmıştır. Yüksek lisans eğitimi alan öğrencilerin pandemi sürecinde eğitim alanına daha çok ilgi göstermesi bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olmuş olabilir. Ancak, doktora düzeyinde gerçekleştirilen çalışma sayısı, yüksek lisans düzeyinde yapılan çalışma sayısına göre oldukça sınırlıdır. Bu

durum doktora öğrencilerinin ilgili alana gereken değeri vermemesiyle açıklanabilir. Oysaki; doktora tezleri akademik alanda değerli görülen ve önemsenen bilimsel çalışmalar arasındadır (Akar, 2018). Pandemi sürecinin en fazla etkilediği alanlardan birisinin de eğitim alanı olduğu düşünüldüğünde, bu sürecin doktora tezlerinde kapsamlı bir şekilde ele alınmaması bilim adına düşündürücü bir durumdur. Nitekim doktora tezlerinin bu alanda yetersiz kaldığı ifade edilebilir. Bu nedenle; yüksek lisans düzeyinde yapılan araştırmalarla doktora düzeyinde yapılan araştırmaların arasındaki bütünlüğün sağlanabilmesi için ilgili alanda doktora tezlerine daha çok ağırlık verilmesi gerektiği söylenebilir. Araştırmanın bu sonucunu destekleyen çalışmalara literatürde rastlamak mümkündür. Kadın yöneticilerle ilgili yapılan yüksek lisans tezlerinin eğilimlerini inceleyen Doğan (2020) da aynı yönde sonuçlara ulaşmıştır.

Araştırmanın ulaştığı diğer bir sonuca göre; tezlere daha çok profesör doktor unvanındaki akademisyenler danışmanlık yapmıştır. Bu durum pandemi sürecinin, en yüksek unvana sahip akademisyenler tarafından ilgiyle takip edildiğini göstermektedir. Profesörlerin pandemi sürecini ve eğitim alanını araştırmaya değer bulması ve danışmanlarını bu yönde yönlendirmesi bilim adına sevindirici bir durumdur. Araştırmanın bulgularında, doçent doktor ve araştırma görevlilerinin de danışman olduğu çalışma sayısı azımsanmayacak çokluktur. Ortaya çıkan bu durum, pandemi sürecinde eğitim alanının bütün akademisyenler tarafından değerlendirildiğini ve danışmanlarını bu alana yönlendiklerini göstermektedir.

Covid-19 pandemi sürecinde eğitim alanında en fazla çalışma 2021 yılında yapılmıştır. 2020 yılında yapılan çalışma sayısı ise daha azdır. Pandeminin 2020 yılında çıkmış olması ve olumsuz etkilerinin zamanla anlaşılması, bu sürecin bilimsel araştırmalarda daha çok 2021 yılında araştırılmasına neden olmuş olabilir. Yine pandemi sürecinden en çok etkilenen alanların başında gelen eğitim alanının karşılaştığı sorunlar, bilim insanları tarafından 2021 yılında daha net görülmüş olabilir. Sonuçta tüm insanlar gibi eğitimcilerinde daha önce deneyimlemedikleri bir hayat biçimine maruz kalmaları bilimsel araştırmalar için bir problem durumu teşkil etmiş olabilir. Pandemiyle birlikte eğitim alanında alınan tedbirlerin ve uygulanan yeni öğretim metotlarının değerlendirilmesi ve sonuçlarının görülmesi bakımından ilgili alandaki çalışmaların daha çok 2021 yılında yapılmış olabileceğini söylemek mümkündür.

Araştırmanın ulaştığı diğer bir sonuca göre; pandemi sürecinde eğitim alanında toplam 24 üniversitenin araştırmalar yaptığı ve en çok araştırmanın Gazi Üniversitesi'nde yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Farklı üniversitelerde pandemi sürecinin değerlendirilmesi bilim adına değerli bir zenginlik olmakla birlikte ve ilgili alanla ilgili üniversitelerde bir kamuoyunun oluştuğunu da söylemek mümkündür. Araştırmaların genellikle her açıdan gelişmiş olan büyükşehirlerde (Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Bursa) bulunan üniversiteler tarafından yapıldığı tespit edilmiştir. Ancak Türkiye'de 131 'i devlet üniversitesi olmak üzere toplam 208 üniversitenin olduğu (YÖK, 2021) düşünüldüğünde, araştırma ortaya koyan üniversite sayısının çok az sayıda olduğu görülmektedir. Bu nedenle pandemi sürecinin ve eğitim alanının daha fazla üniversite tarafından değerlendirilmesi ve bilimsel araştırmalarla ilgili alanın daha çok desteklenmesi gerektiği ifade edilebilir. Araştırmanın bu sonucunu Kütükçü'nün (2018); ekonomik yönden gelişmiş şehirler, kültürel anlamda da hızlı geliştikleri için her alanda hızlı bir şekilde gelişim göstermekte ve sorunlara reaksiyon verebilmektedir bulgusu desteklemektedir.

Araştırmanın diğer bir sonucunda; tezlerde problem durumu olarak en fazla uzaktan eğitim uygulamalarının ele alındığı ortaya çıkmıştır. Pandemi süreci tüm dünyada eğitimin uzaktan da yapılabileceği ve yüz yüze eğitimin uzatan eğitimle desteklenebileceği sonucunu ortaya çıkarmıştır (Yenerer, 2021). Ancak uzaktan eğitimin avantajları ve dezavantajları bulunabilir. Eğitime kattığı katkı tartışılabilir. Uzaktan eğitimin niteliği ve etkililiği bu anlamda bir sorun olarak görülebilir. Tüm bu nedenler, yayınlanan tezlerde neden en çok uzaktan eğitim uygulamalarının problem durumu olarak ele alındığını açıklayabilecek nedenlerdir. Yine araştırmanın bulgularında tezlerde problem durumu olarak tercih edilen 5 başlık daha yer almıştır. Öğrenme modelleri, eğitim öğretimde sorun alanları, öğretim materyalleri, öğretmen eğitimi ve aile katılımı gibi başlıklar araştırmacıların eğitime bütünsel bir açıdan baktıklarını göstermektedir. Ancak özel eğitim ve değerler eğitimi gibi konu alanlarının araştırmalarda problem konusu olarak ele alınmaması ilgili alanın eksikliğini ortaya koymaktadır. Literatüre bakıldığında eğitim alanında tercih edilen problem durumlarıyla araştırmanın sonuçları benzerlik göstermektedir. Eğitim alanındaki araştırmalarda araştırmacıların tercih ettiği konu alanlarını Doğan ve Tok (2018), öğrenme yaklaşımları ve okul yönetimi; Çiftçi (2017), yaklaşım, strateji yöntem, teknik ve uygulama; Ozan ve Köse (2014), öğretme; Çiltaş, Güler ve Sözbilir (2012) öğrenme çalışmaları, şeklinde tespit etmişlerdir. Bu sonuçlar araştırmayı desteklemektedir.

Araştırmanın sonuca göre; pandemi sürecinde eğitim alanında yayınlanan tezlerde daha çok nitel yöntem tercih edilmiştir. Karma yöntemlerle yapılan çalışma sayısı da oldukça fazladır. Nitel ve karma yöntemlerin nicel yönteme göre nispeten Türkiye'deki literatürde yeni olması, nicel yönteme alışmış araştırmacıların iyi bildiği yöntemi bırakıp hâkim olmadığı bir yöntemle çalışma yapmak istememesi veya nitel ve karma araştırmaların araştırmacıları daha fazla yoran bazı süreçler içermesi (Akar, 2018) gibi nedenlere rağmen incelenen çalışmaların yarısından fazlasının nitel desende yapılmış olması dikkat çekici bir durumdur. Araştırma bu sonucuyla literatüre ters düşmektedir. Göktaş ve diğerleri (2012) çalışmalarında; Türkiye'de yapılmış olan eğitim çalışmalarının önemli bir kısmının nicel karaktere sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yine Koşar'ın (2018) örgütsel vatandaşlık ve Koşar ve diğerlerinin de (2017) öğretmen liderliği konularında yaptıkları içerik analizine göre eğitim bilimleri çalışmalarında nicel yöntemin sıklıkla kullanıldığı sonucuna ulaşmaları araştırmanın sonuçlarıyla ters düşmektedir. Pandemi sürecinde eğitim bilimleri alanında araştırma yapan araştırmacıların uzaktan eğitim uygulamaları, öğrenme modelleri, eğitim öğretimde sorun alanları, öğretim materyalleri, öğretmen eğitimi ve aile katılımı gibi problem alanlarını derinlemesine analiz etmek istemeleri, nitel yöntemin daha çok tercih edilmesinde etkili olmuş olabilir. Ancak pandemi sürecinin daha çok karma yöntemlerle araştırılmasının eğitim alanına daha çok fayda getireceği düşünülmektedir.

Tezlerde örneklem grubu olarak en çok öğretmenlerle çalışılmıştır. Öğretmenlerin kolay ulaşılabilir olması ve sayıca diğer paydaşlara göre fazla olmaları bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olmuş olabilir. Yine, araştırmacıların pandemi sürecinden en fazla etkilenen öğretmenlerle eğitim sürecini analiz etmek istemeleri bu sonucun nedenini oluşturabilir. Öğretmenler, eğitim işinin mutfağında oldukları için pandemi sürecinde uygulanan eğitim faaliyetlerinin değerlendirilmesinde daha doğru ve objektif bir değerlendirme yapacakları düşünülmektedir. Bu nedenle en fazla öğretmenlerle çalışma yapılması sorunların tespiti ve çözümü adına önemli görülmektedir. Örneklem grubu olarak ikinci sırada öğrencilerin yer alması, sorunlara öğrenciler gözünden bakılmasını sağlayacaktır. Ancak araştırmanın bulgularına bakıldığında; sadece yöneticilerin örneklem olarak alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Eğitimin lideri pozisyonunda olan yöneticiler ile sürecin değerlendirilmemesi yapılan değerlendirmelerde eksik yönlerin kalmasına neden olabilecektir. Aileler ile yapılan çalışma sayısı da azdır. Araştırma sonucu Hatipoğlu ve diğerlerinin (2018) yaptıkları çalışmada; eğitim yönetimi alanında yayınlanan makalelerin önemli kısmının öğretmenler üzerinde gerçekleştirildiği sonucuyla örtüşmektedir.

Tezlerde veri toplama aracı olarak en fazla görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu genellikle nitel desende ve karma desende yürütülen çalışmalarda kullanılmaktadır. Araştırma kapsamında incelenen tezlerin genellikle nitel ve karma yöntemlerle yapılmış olması bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olmuş olabilir. Yine pandemi sürecinin değerlendirilebilmesi için yüzeysel, nicel ve betimsel sonuçlardan ziyade nitel ve derinlemesine bilgi gerektiren araştırmalara daha çok ihtiyaç vardır. Bu nedenle görüşme formlarıyla daha derinlemesine ve birbiriyle bağlantılı veriler elde edilebilir. Bu bakımdan araştırmanın ulaştığı sonuç önemlidir.

Sonuç olarak bu araştırma Türkiye’de pandemi sürecinde eğitim alanında yayınlanan çalışmaları bir bütünlük içerisinde ele alarak çalışmalardaki eğilimleri ortaya çıkarmasının ilgili alana dikkat çekmesi ve sıklıkla tekrar eden konuları belirleyerek araştırmalarda eksik kalan yönleri tespit edip, özgün bir çalışmayı literatüre kazandırmış olması bakımından önemli görülmektedir. Fakat; araştırmanın pandemi dönemiyle sınırlı kalması, sadece ulusal düzeyde yapılmış olan çalışmaları ele alması, incelenen araştırmaların tezlerle sınırlandırılması ve makalelere yer verilmemesi gibi durumlar araştırmanın sınırlılıkları olduğundan bu sınırlılıkların en aza indirgenerek yeni araştırmalar yapılması gerektiği söylenebilir.

5.2. Öneriler

- Türkiye’de bulunan bütün üniversiteler, pandemi sürecinde eğitim alanını araştıran çalışmalara yer verebilir ve akademisyenlerini bu alanlarda araştırma yapmaya yönlendirebilir.
- Karma yöntemlerin kullanıldığı araştırmaların sayısı artırılabilir.
- Pandemi sürecini ve eğitim alanını değerlendiren yurtdışı çalışmalarının analizleri yapılabilir.
- Yöneticilerin ve velilerin örneklem grubu olarak ele alındığı çalışmalar yapılabilir.
- Araştırmalarda problem durumu olarak ele alınan sorun alanları çeşitlendirilebilir.
- Doktora düzeyinde yapılacak araştırmaların sayısı artırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akar, H. (2018). Türkiye'de Eğitim Örgütlerinde Yapılan Örgütsel Sinizm Çalışmalarının İçerik Analizi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 9 (16), 2098-2127.
- Akgül, G. (2021). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, Ortaokul Öğrencilerinin Ve Öğrenci Velilerinin Pandemi Sürecindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uşak.
- Akpınar, Y. (2003). Öğretmenlerin yeni bilgi teknolojileri kullanımında yükseköğretimin etkisi: İstanbul okulları örneği. *The Turkish Online Journal of Education Technology-TOJET*, 2(2), 79- 96.
- Alkan, F. (2010). *Nüzhet Sabit'in Türkçe öğretimindeki yeri üzerine bir inceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ağır, F. (2007). *Özel Okullarda ve Devlet Okullarında Çalışan İlköğretim Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Karşı Tutumlarının Belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Ateş, A. ve Altun, E. (2008). Bilgisayar öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 125-145.
- Ateş, H. ve Kırılmaz, H. (2021). An evaluation of the performance of the turkish health system in the COVID-19 pandemic. *Duzce Medical Journal*, 23(Special Issue 1), 30–37.
- Aydoğdu, H. (2009). Tevhid-i Tedrisat Kanunu ve Eğitimdeki Gelişmeler. *Milli Eğitim Dergisi*, 182,377-383.
- Bakırcı, H., Doğdu, N. ve Artun, H. (2021). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitim sürecinde fen bilgisi öğretmenlerinin mesleki kazanımlarının ve sorunlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (2), 640-658.
- Bakioğlu, B. ve Çevik, M. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 109-129.
- Bayburtlu, Y. S. (2020). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre Türkçe eğitimi. *Turkish Studies*, 15(4), 131-151.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi süreci ve pandemi dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Buheji, M., ve Ahmed, D. (2020). Foresight of coronavirus (COVID-19) Opportunities for a Better World, (March). *American Journal of Economics*, 10(2), 97-108.

- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi AUAd*, 6(2), 11-53.
- Çakın, M. ve Külekçi- Akyavuz, E. (2020). Covid-19 süreci ve eğitime yansıması: Öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6 (2), 165-186.
- Çetinkaya Aydın, G. (2020). COVID-19 Salgını Sürecinde Öğretmenler. (TEDMEM). <https://tedmem.org/covid-19/covid-19-salgini-surecindeogretmenler>, sayfasından erişilmiştir.
- Çetinkaya, M., Leventoğlu, S. ve Şenköylü, A. ve Yıldız, A. (2020). Recommendations for Surgical Interventions during COVID-19 Pandemic. *GMJ*, (31), 283-286.
- Çifçi, T. (2017). Türkiye’de coğrafya eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin (2006-2017) eğilimleri. *Tarih ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 864-887.
- Çiltaş, A., Güler G., & Sözbilir, M. (2012). Mathematics education research in Turkey: A content analysis study. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(1), 565-580.
- Daşdemir, İ. ve Cengiz, E. (2021). Türkiye’de Salgın Döneminde Covid-19 İle İlgili Eğitim Alanında Yapılan Çalışmaların Analizi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2), 387-404.
- Demir, F. ve Özdaş, F. (2020). Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim*, 49(1), 273-292.
- Demirel, Ö. (Ed.) (2010). *Eğitimde Yeni Yönelimler* (4.Baskı). Ankara: Apegem Akademi.
- Doğan, H., ve Tok, T. N. (2018). Türkiye’de eğitim bilimleri alanında yayınlanan makalelerin incelenmesi: *Eğitim ve Bilim Dergisi örneği*. *Curr Res Educ*, 4(2), 94-109.
- Dündar, S. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24 (2) , 139-150
- Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ). (2020). *Coronavirus disease (COVID-19) Pandemic*. *World health Organization*. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019> adresinden erişilmiştir.
- Eken, Ö., Tosun, N. ve Tuzcu-Eken, D. (2020). Covid-19 salgını ile acil ve zorunlu uzaktan eğitime geçiş: Genel bir değerlendirme. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 113-128.
- Elitaş, T. (2017). *Uzaktan Eğitim Lisans Sürecinde Yeni İletişim Teknolojileri: Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE.

- Erbaş, Y. H. (2021). Covid-19 salgını döneminde eğitim: İlk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(2), 360-380.
- Erbil, D. G. ve Kocabaş, A. (2019). Sınıf öğretmenlerinin eğitimde teknoloji kullanımı, tersine çevrilmiş sınıf ve işbirlikli öğrenme hakkındaki görüşleri. *İlköğretim Online*, 18(1).
- Ergün, M. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri, nitel araştırma* <http://www.egitim.aku.edu.tr/nitelarastirma.ppt#256,1>, adresinden erişilmiştir.
- Fauzi, I. & Khusuma, I. H. S. (2020). Teachers' elementary school in online learning of COVID-19 pandemic conditions. *Jurnal Iqra': Kajian Ilmu Pendidikan*, 5(1), 58-70.
- Fidan, M. (2020). Covid-19 belirsizliğinde eğitim: İlkokulda zorunlu uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 24-43.
- Genç, S. (2020). Uzaktan eğitim uygulamalarının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Uluslararası Eğitimde Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi*, 4(3), 101-107.
- Gençoğlu, C. ve Çiftçi, M. (2020). Covid-19 salgınında eğitim: Türkiye üzerinden bir analiz. *Journal of History School*, 46, 1648-1673.
- Goktas, Y., Hasancebi, F., Varisoglu, B., Akcay, A., Bayrak, N., Baran, M., ve Sozbilir, M. (2012). Trends in Educational Research in Turkey: A Content Analysis. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(1), 455- 460.
- Gökdaş, İ. ve M. Kayri. (2005). E-öğrenme ve Türkiye açısından sorunlar, çözüm önerileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Dergisi*, 2(2).
- Hara, N., & Kling, R. (2000). Students' distress with a web-based distance education course. *Information, Communication and Society*, 3(4), 557-579.
- Hatipoğlu, G., Özkan Hıdıroğlu, Y., ve Tok, N. T. (2018). Türkiye'de eğitim yönetimi alanındaki makalelere yönelik bir içerik analizi. *Journal of Human Sciences*, 15(2), 1362-1380.
- Holmes, E. A., O'Connor, R. C., Perry, V. H., Tracey, I., Wessely, S., Arseneault, L., ... Bullmore, E. (2020). Multidisciplinary research priorities for the COVID-19 pandemic: a call for action for mental health science. *The Lancet Psychiatry*, 7(6), 547-560
- Horzum, B. (2003). *Öğretim Elemanlarının İnternet Destekli Eğitime Yönelik Düşünceleri (Sakarya Üniversitesi Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sakarya.
- İçten, T. (2006). *Uzaktan eğitim öğrencileri için çevrimiçi sınav sistemi uygulamasının geliştirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- İşman, A. (2011). *Uzaktan eğitim (3. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kahraman, M. E. (2020). Covid-19 Salgınının Uygulamalı Derslere Etkisi ve Bu Derslerin Uzaktan Eğitimle Yürütülmesi: Temel Tasarım Dersi Örneği, *Medeniyet Sanat- İMÜ Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 6, 1, 44-56.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Koçoğlu, E., Ulu-Kalın, Ö., Tekdal, D. ve Yiğen, V. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde Türkiye'deki eğitime bakış. *International Social Sciences Studies Journal*, 6(65), 2956- 2966.
- Koşar, D. (2018). Türkiye'deki örgütsel vatandaşlık davranışı konulu tezlerin incelenmesi: bir içerik analizi çalışması, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(2), 777 – 800.
- Koşar, D., Emre, E. R., Kılınç, A. Ç., ve Koşar, S. (2017). Öğretmen liderliğine ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesi: Bir içerik analizi çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 29-46.
- Kurnaz, E. ve Serçemeli, M. (2020). COVID-19 Pandemi Döneminde Akademisyenlerin Uzaktan Eğitim ve Uzaktan Muhasebe Eğitimine Yönelik Bakış Açılımları Üzerine Bir Araştırma, *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, (40-53).
- Küçüköğlü, A., ve Ozan, C. (2013). Sınıf öğretmenliği alanındaki lisansüstü tezlere yönelik bir içerik analizi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(12), 27-47.
- Kütükcü, A. (2018). Türkiye'de Kadın Liderlik Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, (15), 26-47
- Moore, M. & Kearsley, G. (2011). *Distance education: A system view of online learning (3. Edition)*. Belmont, Calif: Wadsworth Cengage Learning.
- Ozan, C., ve Köse, E. (2014). Eğitim programları ve öğretim alanındaki araştırma eğilimleri. *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), 116-136.
- Özdoğan, A. Ç. ve Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi* 49(1), 13-43.
- Römer, K. (2020). COVID-19: A wake-upcall to invest in literacy. <https://thelifelonglearningblog.uil.unesco.org/2020/07/21/covid-19-a-wake-up-call-toinvest-in-literacy/> sayfasından erişilmiştir.
- Sağlık Bakanlığı. (2020). Covid-19 (Sars-CoV-2 Enfeksiyonu) Rehberi. <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66301/covid-19-rehberi.html> adresinden erişilmiştir.
- Telli-Yamamoto, G. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.

- Torkul, O. (2012). Uzaktan eğitim ve Türkiye’de yaygınlaşması önündeki engeller, Eğitime Bakış, *Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*. 8 (23): 42-44.
- Tuncer, M., & Tanaş, R. (2011). Akademisyenlerin uzaktan eğitim programlarına yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi (Fırat ve Tunceli Üniversiteleri Örneği). *İlköğretim Çevrimiçi*, 10(2), 776-784.
- Turan, S. (2020). Covid-19 sürecinde okul müdürlerinin teknolojik liderliği. *Milli Eğitim Dergisi* 49(1), 175-199.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*. (1.Baskı). Ankara: Nobel Yayınları. Uzaktan eğitimin geleneksel eğitimle karşılaştırılması.
- Uyar, E. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 1(2), 15-32.
- Ülkü, S. (2018). *İkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Bolu.
- World Health Organization [WHO] (2020). WHO timeline- COVID-19. <https://www.who.int/newsroom/detail/27-04-2020-who-timeline---covid-19>. Sayfasından erişilmiştir.
- Yadigâr, G. (2010). *Uzaktan Eğitim Programlarının Etkililiğinin Değerlendirilmesi* (G.Ü. Bilişim Sistemleri Uzaktan Eğitim Tezsiz Yüksek Lisans Programı Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Yılmaz, E., Güner, B., Mutlu, H., Doğanay, G., ve Yılmaz, D. (2020). *Veli algısına göre pandemi döneminde uzaktan eğitimin niteliği*. Konya: Palet Yayınları.
- Yurtbakan, E. & Akyıldız, S. (2020). Sınıf öğretmenleri, ilkokul öğrencileri ve ebeveynlerin Covid-19 izolasyon döneminde uygulanan uzaktan eğitim faaliyetleri hakkındaki görüşleri. *Turkish Studies*, 15(6), 949-977.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

ÖZGEÇMİŞ